

Dr. Barryl A. Biekman
Landelijk Platform Slavernijverleden

KADERSCHETS VOOR SUCCESVOL EXCUSES

Context Concept Criteria

Organisatie
Art.1 Midden Nederland
Kaap Hoordreef 42 | 3563 AV Utrecht
030 – 232 86 66 | 06 – 131 694 30 |
www.art1mn.nl

Een bijdrage aan de discussie over excuses
in het kader van de Nationale Herdenking Nederlandse Slavernijverleden &
eerbetoon aan de tot slaaf gemaakte voorouders

INTRODUCTIE

1. Kader 3
2. Context 5

1. Kader

In de (internationale) academische wereld is de belangstelling op het gebied van Reparatory Justice in het kader van de erkenning van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij, en als gevolg daarvan de verwerking van 'slavernijdossiers', in sneltempo toegenomen. Vele conferenties, congressen, symposia en studiedagen zijn aan dit onderwerp gewijd. In verschillende landen 'haasten' instellingen zich om spijt te betuigen, excuses uit te spreken of aan te bieden voor hun aandeel in de door aanverwante entiteiten, eeuwenlang gepleegde 'misdaden tegen de menselijkheid'.

Het leidt geen twijfel dat de toenemende belangstelling om dit verwerpelijke verleden, al dan niet op basis van uitgevoerd onderzoek, te erkennen als een misdaad tegen de menselijkheid, mede het gevolg is van de verschillende Internationale Verdragen en Resoluties van de Verenigde Naties (ondermeer 2001, 2009, 2021) en Resoluties van het Europese Parlement (2019, 2020). In de Resoluties worden landen die zich schuldig hebben gemaakt aan de mensenrechtenschendingen aangespoord om excuses aan te bieden en daarnaast passende maatregelen te treffen op het gebied van Reparatory Justice voorzover dat nog niet heeft plaatsgehad.

De internationale druk vanuit de wereldwijde Pan Afrikaanse Reparations-Bewegingen; de Caribische landen vertegenwoordigd in Caricom; de wereldwijde Burgergemeenschappen, Nazaten van de tot slaaf gemaakte Afrikanen en Mensenrechtenactivisten hebben de afgelopen tien jaar, alle fors bijgedragen aan de vergroting van het besef en de bewustwording.

Het Internationaal VN Decennium voor mensen van Afrikaanse (2015-2024)¹ is mede het gevolg van de acties uit de wereldwijde Reparations-Bewegingen, Afrikaanse (diaspora) wetenschappers, Juristen en Mensenrechtenactivisten teneinde Politieke Wil te bevorderen om de DDPA en het International VN Decennium in nationale actieplannen te implementeren.

¹ <https://app.box.com/s/9uwneke523hxc7slkqkugnpw35hfg2ux>

In historisch perspectief

Onder leiding van de Afrikaanse Europese Vrouwenbeweging 'Sophiedela' werd in 1988 de toon in Nederland gezet op het gebied van een Selfrepair programma. Via RootsSynergy (beleid- en vorming)weekenden werd de basis gelegd voor de nieuwe (etnische)identiteit. Trainingen gericht op het vergroten van het 'Zwart bewustzijn' leidde tot de herdefiniëring van de creoolse identiteit. Deze maakte plaats voor de Afrikaanse identiteit. Niet langer (meer) bang zijn om: Afrikaan te zijn; het Afrikaanse kinship te aanvaarden; de spirituele band met de voorouder te herstellen.

De huiskamersessies in de jaren '90 van de vorige eeuw, werden ingezet als strategie om (Afrikaanse) Diaspora families en hun gezinnen (als geheel) te betrekken bij het proces van kennisoverdracht over het Nederlandse slavernijverleden. Het uiteindelijk doel was om draagvlak te organiseren voor de Sophiedela petitie 'Sporen van Slavernij' die in 1998² zou worden aangeboden aan het Nederlandse parlement. Via de petitie werd het Nederlandse Kabinet opgeroepen om het Nederlandse slavernij- en koloniaal verleden te erkennen en om alles te ondernemen wat noodzakelijk is voor de verwerking van het slavernijverleden. Acties³ ter erkenning van het Nederlandse slavernijverleden en gericht op excuses werden ingezet.

In 1999 was het zover. Tijdens een gemeenschappelijke Kamercommissievergadering werd dienovereenkomstig het mandaat verstrekt aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Van Sophiedela werd verëist dat er een landelijke organisatiestructuur zou worden opgetuigd met als doel alle relevante groepen onder één dak te brengen. Dit in het kader van een gecoördineerde, gestructureerde, samenhangende integrale aanpak om te voorkomen dat de overheid met verschillende organisaties over hetzelfde onderwerp moest onderhandelen. Deze eis werd geëffectueerd door de oprichting van de Stichting Nationaal Monument Nederlands slavernijverleden, meer bekend als het Landelijk Platform Slavernijverleden (LPS).

Na de oprichting werd het LPS terstond erkend als officiële gesprekspartner van de Nederlandse overheid voorzover betreft het Nederlandse slavernijdossier. In samenspraak en samenwerking met het Nederlandse Kabinet en de gemeente Amsterdam is vervolgens bereikt dat twee doelen van het LPS-Reparatory-Justice-Programma konden worden

²Lees hier <https://app.box.com/s/twgbudxmymvdbpfw0sqj51san2syy33>

³Lees hier <https://app.box.com/s/fd44utzya78nia1hvn5n58fk9u2o6n69> meer

verwezenlijkt: het Nationaal slavernijmonument in het Oosterpark te Amsterdam (onthuld op 1 juli 2002) en de oprichting van het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee) op 24 juni 2002.

2. Context

Excuses als onderdeel van Reparatory Justice

Het LPS huldigt de stelling dat het aanbieden van excuses niet op zichzelf staat maar een belangrijk onderdeel vormt van Reparatory Justice. In dit verband volgt het LPS de grondbeginselen en richtlijnen inzake het *recht op genoegdoening en schadeloosstelling voor slachtoffers van grove schendingen van de internationale mensenrechtenwetgeving en ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht*.⁴ Onderzoek van de feiten, officiële bevestiging van de feiten, excuses en gelegenheid voor slachtoffers om op een 'openbaar forum' te spreken over hun ervaringen en de gelegenheid om actief betrokken te zijn bij het zogenoemde herstelproces zijn volgens dit internationaal recht essentiële onderdelen van het genoegdoening en 'schadeloosstellingsproces'.

Het betrekken van de Nazaten van de tot slaaf gemaakten bijvoorbeeld bij de onderzoeken kunnen vanwege mondelinge overleveringen de gewenste inzichten opleveren op het gebied van de effecten.

In 2001 zijn de trans-Atlantische slavenhandel, slavernij en kolonialisme door de Verenigde Naties verklaard als 'misdaden tegen de menselijkheid'⁵. In dat verband zijn Landen die zich aan die misdaden schuldig hebben gemaakt opgeroepen om hun verantwoordelijkheid te pakken en 'genoegdoeningsprogramma's' te realiseren. Ook al heeft de huidige generatie part nog deel gehad aan die misdaden, voor de VN landen inclusief Nederland, waren relevant de effecten van die misdaden op de huidige en

⁴ aangenomen en afgekondigd bij resolutie 60/147 van de Algemene Vergadering van 16 december 2005)

Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law | OHCHR

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-and-guidelines-right-remedy-and-reparation#:~:text=Adequate%2C%20effective%20and%20prompt%20reparation,violations%20and%20the%20harm%20suffered>

⁵ In 2001 (<http://www.un.org/WCAR/durban.pdf>) als zodanig verklaard tijdens de derde VN wereld anti racismeconferentie te Durban Zuid Afrika. Nederland bevond zich in 2002 onder de VN landen die zich hebben geschaard achter de Durban Verklaring en het Actieprogramma.

toekomstige generaties en de analyses die zijn uitgevoerd over de stand van zaken. Het is belangrijk om te benadrukken dat voor de Nazaten van de tot slaaf gemaakten de Internationale Verdragen de weg hebben vrijgemaakt voor een oprecht Dialoog over de vereffening van het slavernijdossier in de geest van Ubuntu. Voor het ontstaan van deze Verdragen hadden ze niets om op te 'leunen'. Helemaal niets om op terug te vallen. Erger nog men mocht er niet meer over praten omdat de misdaden verjaard waren. Helaas de effecten niet.

Analyse

Analyse heeft aangetoond dat in bijna alle gevallen waarbij excuses in Nederland zijn uitgesproken Reparatory Justice niet het gerechtvaardigde kapstok vormt.

Niet onbelangrijk om te vermelden is de onomwonden persoonlijke erkenning van de President van De Nederlandse Bank (Professor dr. Knot) tijdens de perspresentatie van de onderzoeksresultaten⁶ over het hoog gehalte aan racistische barbaarsheid die gepaard ging met het verwerpelijke slavernijinstituut. Met die erkenning voelen we ons enorm gesterkt in de opvatting dat, het succesvol bestrijden van vormen van meervoudig racisme tegenover mensen van Afrikaanse afkomst (Afrofobie) alleen mogelijk is wanneer ze in volledig perspectief van het slavernijverleden worden beschouwd: te weten de periode waarbij pseudowetenschappelijke racistische stereotype waandenkbeelden zijn bedacht om het kidnappen, dehumaniseren en demoniseren van Afrikaanse mensen te rechtvaardigen. Het uiteindelijke doel was om de Afrikaanse mens voor eeuwig in een gemarginaliseerde positie te houden. Dit hield letterlijk in hen te weerhouden van een menswaardig bestaan, duurzame ontwikkeling, vooruitgang en voorspoed.

Het racisme en de uitsluitingsmechanismen die mensen van Afrikaanse afkomst duurzaam en structureel treffen, als effect van het slavernijverleden, is een aspect waarnaar sinds 1 juli 2002, in alle toespraken aan Kabinetszijde tijdens de Nationale Herdenkingen bij het Nationaal slavernijmonument wordt verwezen. In 2001 hield het LPS al lezingen over racisme als wortel van slavernij⁷. We zijn nu één en twintig jaar verder. De conclusie is dat er in Nederland nog steeds geen oplossing is gevonden voor de bestrijding van de hardnekkige vormen van meervoudige racisme tegenover mensen van Afrikaanse afkomst. Een belangrijke oorzaak is de eurocentrische benadering op het gebied van overheidsbeleidsvorming en -ontwikkeling evenals het gebrek aan het inzicht dat de

⁶ Naar aanleiding van het onderzoek 'Dienstbaar aan de Ketten' (2022)

⁷ Lees hier <https://app.box.com/s/v60qilz858mmcgk9oev54zvrux2ff2j4> meer

huidige beleidssystemen en –instrumenten een transformatieslag behoeven.

In haar bijzondere toespraak op 1 juli 2021 van voormalig minister van Binnenlandse Zaken (Ollongren)⁸ verwijst de minister terecht naar de ketens die op 1 juli zijn verbroken “.....maar er is nog steeds een lange weg te gaan..”, benadrukt ze. “..Daarbij moeten we als overheid voorop lopen.....Signalen uit de samenleving over openlijke en verholde vormen van uitsluiting en marginalisatie, gaan we onderzoeken en bestrijden....Dat doen we met de hulp van een Staatscommissie en een Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme...” meldde ze verder.

Dus rijst de vraag als deze organen: de Staatscommissie en Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme de verwachte prestaties zullen kunnen leveren bij een ongewijzigde Artikel 1 van de Nederlandse grondwet. Pogingen richting de Tweede- en Eerste Kamer der Staten-Generaal om te bevorderen dat de door de VN Commissie ter bestrijding van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD) aanbevolen gronden: ‘ethniciteit’ en ‘nationaliteit’ in Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet worden opgenomen hebben sinds 2010 nog niet geleid tot het gewenste resultaat. De toeslagen affaire staat niet op zichzelf is aangetoond. Desondanks geen luisterend oor, bij dit huidige Nederlandse Parlement om in verband met de jl. herziening van Artikel 1 van de Grondwet, de opname van de gronden: ‘ethniciteit’ en ‘nationaliteit’ te overwegen.

Volgens monitor (2020) van de Anti Discriminatie Voorziening (ADV) ‘Inclusie en Discriminatie’ Haaglanden, zijn huidskleur en Afrikaanse ethniciteit één van de meest voorkomende discriminatiegronden bij de incidenten die door de Politie en de ADV's onder Afkomst/Ras/Huidskleur worden geregistreerd. Om succesvolle prestaties te leveren is er behoefte aan instrumenten om beter inzicht te krijgen in de oorzaken en gevolgen van de meervoudige aspecten van Afrofobie waardoor interventies beter kunnen worden afgestemd op uitsluitingsmechanismen waarmee de doelgroep wordt geconfronteerd. Initiatiefvoorstellen, ondermeer van het LPS sinds 2014 om iets hieraan te doen hebben tot heden (nog) geen gehoor gevonden bij ambtelijk en bestuurlijk Nederland.

Zie hier een belangrijke uitdaging voor het LPS, om in te gaan op de uitnodiging van ADV Art.1 Midden Nederland, om een bijdrage te leveren in het kader van het debat over ‘succesvol excuses’ in het kader van Reparatory Justice.

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2021/07/nationale-herdenking-slavernijverleden-2021/nationale-herdenking-slavernijverleden-2021>

Het moge dan ook duidelijk zijn waar de belangstelling van de ADV's vandaan komt om meer dan voorheen zich te mengen in de discussies rond het Nederlandse slavernijverleden. Het is evident daar alle onderzoeken over het Nederlandse slavernijverleden laten zien dat de racistische kwelgeest ten aanzien van mensen van Afrikaanse afkomst (Afrofobie) alleen kan worden verslagen bij een gerichtheid op '*het verleden onder ogen*'.

In deze kaderschets over succesvol excuses, wordt in hoofdstuk 1 de inzichten over het conceptuele kader van Reparatory Justice gepresenteerd; in hoofdstuk 2 treft u aan een nadere beschouwing over excuses en in hoofdstuk 3 onze bevindingen naar aanleiding van de al uitgesproken spijtbetuigingen en excuses afgezet tegen de criteria voor een effectief transformatieproces ten behoeve van succesvol excuses en herstelprogramma.

Hoofdstuk 1: Het Conceptuele Kader

Introductie 10

1.1 Het begrippenkader 10

1.2 Het Doel 13

1.3 Het Format 13

1.4 Conclusie 14

1.5 De Vormen 15

Introductie

“Je moet bij de vraag ‘hoe bied je succesvol excuses aan voor slavernij?’ proberen te leren van andere voorbeelden. Heel belangrijk is het proces: geef daarin de representanten van de slachtoffers een luide stem. Dat heeft de Nederlandse regering eind jaren negentig gedaan rond het vraagstuk van het gebrekkig verlopen Joodse rechtsherstel na de Tweede Wereldoorlog. Historici en onderzoekscommissies brachten de Nederlandse betrokkenheid bij de beroving van Joodse eigendommen in de oorlog aan het licht, en ook wat er na de oorlog fout is gelopen bij het rechtsherstel. “Na goede gesprekken en onderhandelingen tussen representanten van de Joodse gedupeerden en de Nederlandse regering kwamen excuses, en een materieel gebaar. Het is een succes geworden doordat de Joodse organisaties die de getroffen vertegenwoordigden vanaf het begin zijn betrokken bij het benoemen van het probleem, het denken over oplossingen en het denken over excuses.⁹ (Trouw 2021).

Aldus een goed voorbeeld van een (participatief) proces dat hoort bij de ontwikkeling van een Herstelprogramma dat kan bogen op het succesvol bestrijden van de effecten van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij. Ook al is het besef dat we in het kader van het Nederlandse slavernijverleden te maken hebben met een aangelegenheid waarvan de mensenrechtenschendingen niet in Nederland zijn voltrokken. Zodat de beleving anders ligt. Er zijn dan ook andere kaders nodig om tot besef en bewustwording aan te sturen. In dit hoofdstuk wordt er een visie gepresenteerd die bij het toepassen daarvan ook kan leiden tot succesvolle vereffening van het Nederlandse slavernijdossier. We starten met het Reparation Justice-begrippenkader vanuit een Africentrisch perspectief. Hiervoor maken we ondermeer gebruik van inzichten van vooraanstaande Afrikaanse (Diaspora) wetenschappers op het gebied van Reparatory Justice.

1.1 Het begrippenkader

Professor Kimani Nehusi, stelt dat Reparations het meest onbegrepen begrip is dat onmiddellijk wordt geassocieerd met financiële compensatie of herstelbetalingen. Hij betoogt dat Reparations meer is dan geld alleen. Ook al is er geld nodig om projecten in het kader van herstelprogramma's te realiseren. Reparations wordt door hem omschreven als een handeling of activiteit die tot doel heeft de schade of het onrecht te herstellen;

⁹Vijf experts over de zin en onzin van excuses voor de slavernij <https://www.trouw.nl/binnenland/vijf-experts-over-de-zin-en-onzin-van-excuses-voor-de-slavernij~b2a14fcc/>

om iets te vernieuwen. Restorative Justice, is een handeling synoniem aan Reparations dat het eindresultaat van de 'herstelwerkzaamheden' beklemtoond.

In de kern komt de omschrijving van de **National Coalition of Blacks For Reparations** (NCOBRA¹⁰) op dezelfde neer. NCOBRA ziet Reparatory Justice als een vorm van boetedoening voor de in het verleden gepleegde misdaden en gaat wel uit van genoegdoening in materiele en immateriële zin: geld, land en teruggave van gestolen schatten. Notabene: dit is de omschrijving die als basis heeft gediend bij de besluitvorming over de paragraaf over Reparations in de VN Durban Declaration en het Actieprogramma Action (2001). Tijdens het koloniaal verleden hebben de onderhavige landen zich schuldig gemaakt aan grootschalige plunderingen ondermeer van kunstschaten.

Volgens de omschrijving van **Professor Maulana Karenga**¹¹ is Reparatory Justice bedoeld om (vrij vertaald) dat wat in puin ligt op te heffen, waarmee hij vooral de effecten bedoelt. Om dat wat beschadigd is te herstellen; om zich weer aan te sluiten bij dat wat gescheiden was (Repatriation); om aan te vullen wat ontbreekt; om dat wat verzwakt is te versterken; om recht te zetten wat verkeerd is en om te laten bloeien wat onzeker en onontwikkeld is.

De vooraanstaande Nigeriaanse **Professor Chinweizu**¹² betoogt dat Reparatory Justice niet alleen over geld gaat. Het gaat meestal niet eens over geld, benadrukt hij. In feite is geld niet eens één procent van waar Reparatory Justice over gaat, concludeert hij. Reparatory Justice gaat vooral over het uitvoeren respectievelijk ondersteunen van activiteiten die leiden tot selfrepair van mens, maatschappij, samenleving, cultuur, structuren, normen, waarden en tradities: Reparaties van elk type dat nodig is om de samenlevingen waarin we wonen en leven te 'herschepjen, transformeren' en duurzamer te maken. Als voorbeelden noemt hij:

- het erkennen dat er racisme is dat haar basis vindt in wetenschappelijke benaderingen uit het verleden ten aanzien van Afrika en de Afrikaanse menselijkheid;
- het afrekenen met Afrofobie dat heeft gediend als inzet om de trans-Atlantische

¹⁰ in de Verenigde Staten van Amerika

¹¹ Amerikaanse Professor in African-studies, activist en auteur en bekend om de invoering van het begrip Maangamisie als rechtvaardige alternatief voor begrippen als Black Holocaust en Maafa en uitvinder van de december Kwanzaa herdenking

¹² Is één van de meest invloedrijke wetenschappelijke iconen die op het gebied van verschillende vormen van slavernij die Afrikanen hebben getroffen baanbrekend onderzoek op zijn naam heeft staan.

slavenhandel uit Afrika en de mensenrechtenschendingen ten aanzien van de Afrikaanse mens te legitimeren;

- het ondersteunen van rehabilitatie (detraumatiserings)processen van Nazaten van de tot slaafgemaakte Afrikanen, door de Nazaten zelf;
- activiteiten die betrekking hebben op het dekoloniseren van de 'geest';
- empowerment-, Identiteitsversterkende activiteiten die mede tot doel hebben:
 - af te rekenen met 'verdeel en heers' strategieën;
 - het versterken van familierelaties/banden;
 - het versterken van de materiële toestand en de collectieve reputatie;
 - het ruimte bieden voor educatie over de normen, waarden en tradities evenals de collectieve herinneringen.

Het gaat Chinweizu vooral om het (samen) met elkaar vaststellen van de acties en activiteiten via programma's en projecten die nodig zijn voor de vereffening van de effecten van het verwerpelijk slavernijverleden.

Armand Zunder ziet: Reparaties voor het slavernijverleden als een proces van transformatie in het denken dat begint bij het erkennen dat slavenhandel en slavernij van Afrikanen van de vijftiende tot en met de negentiende eeuw misdaden tegen de menselijkheid zijn geweest. Misdaden die in zijn visie nooit verjaren. Aan de basis van dit transformatie proces in het denken staan volgens hem vijf R's centraal: R=Research (Onderzoek); R=Refocus (Herconcentreren op de bevindingen van het gedane onderzoek vanuit een lokaal perspectief); R=Re-educate (Weer vormen van het denken vanuit een eigen perspectief); R=Re write (herschrijven van de eigen geschiedenis vanuit een eigen perspectief); R=Repair (herstellen). Deze vijf R's, betoogt hij, kunnen worden opgehangen aan de uitgangspunten in het proces van herstel. Te weten: erkenning, excuses en herstel.

In het transformatieproces van het denken over slavenhandel en slavernij volgt excuses, nadat het proces van erkenning diepgaand aan de orde is geweest. Het aanbieden van excuses betekent dat, de Nazaten van de 'daders' aan de Nazaten van de tot slaaf gemaakten - die vaak over de hele wereld zijn verspreid – al dan niet door tussenkomst van gemachtigden, bekennen dat hun voorouders misdaden tegen de menselijkheid hebben gepleegd. Het aanbieden van excuses betekent ook dat het duidelijk moet zijn aan wie de excuses worden aangeboden. Uitgangspunt is het aanvaarden van de excuses door de 'Partij' op welke de excuses zijn gericht. Daarbij spelen de tekst van de excuses, de rituelen rondom de excuses en de plaats waar de excuses worden aangeboden een

belangrijke rol. In het geval van Republiek Suriname stellen de organisaties dat de excuses voor het Nederlandse slavernijverleden op het Surinaamse grondgebied moeten worden aangeboden.

1.2 Het Doel

Volgens **Professor Molefi Kete Asante**¹³ moeten Reparations verzekeren dat: erkenning, rechtvaardigheid en ontwikkeling positief effect hebben naar de kant van de Nazaten van de tot slaaf gemaakte Afrikanen enerzijds en de samenlevingen als geheel van de landen waar het verwerpelijke slavernij verleden heeft plaatsgehad, anderzijds.

Het Herstelprogramma moet psychologische verlichting voor zowel Afrikanen als Europeanen, in termen van detraumatiserings- en taboeïseringsprocessen, teweeg brengen; nationale eenheid tot stand brengen waar alle burgers als gelijkwaardig worden beschouwd, gebaseerd op een sterke Politieke Wil om die eenheid te stimuleren en mogelijk te maken. 'Verleiden en Verbinden' inzetten als strategie om 'Verdeel en Heers' tegen te gaan.

Volgens **Dr. Datey Kumodzie**¹⁴, moeten Reparations leiden tot het herstel van de inheemse Afrikaanse kennissystemen. Als voorbeelden van de kennissystemen noemt hij Kunst & Symboliek, Taal, Muziek, Filosofie, Wetenschap, Technologie & Spiritualiteit.

1.3 Format

In dit verband volgen we de aanbevelingen van **Professor Rebecca Tsosie**¹⁵ voor wat betreft de eisen waaraan het format bij de 'uitvoering' van Reparations (minimaal) moet voldoen. Deze gelden evenzeer voor de aan te bieden excuses omdat die een belangrijk onderdeel zijn van het Herstelprogramma. In feite de eerste uiting van erkenning.

- Ten eerste: moet het beoogde doel, de rol en het belang duidelijk zijn omschreven. In het kader van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij moet het helder zijn dat het gaat om de Afrikaanse tot slaaf gemaakten. In die zin dat iedere specifieke Groep vanwege de specifieke geschiedenissen zijn eigen proces en traject ondergaat.
- Het moet rekening houden met de specifieke historische ervaringen (gebaseerd op feiten en cijfers) zowel aan de zijde van de gedupeerde naties als ook aan de zijde van

¹³Is staat bekend om zijn geschriften over Afrocentriciteit, een denkrichting die de gebieden van sociologie, interculturele communicatie, kritische theorie, politieke wetenschappen, de geschiedenis van Afrika en sociaal werk heeft beïnvloed.

¹⁴ Pionier op het gebied Inheemse Afrikaanse kennissystemen

¹⁵ Wetenschapper, rechtsdeskundige vooral op het gebied van de Inheemse vraagstukken

de Europese naties die deze (gedupeerde) naties koloniseerden.

- Het moet uitgaan van [Afrikaanse] epistemologieën doelend op de Afrikaanse kennissystemen en filosofieën (Ubuntu/Ma'at) in plaats van het Europese christendom, zijnde het systeem dat mede heeft bijgedragen aan de onderdrukking van het Afrikaanse volk.
- De verschillende geschiedenissen moeten op hun eigen merites worden bestudeerd en beschouwd. Ze vereisen een eigen traject en format van realisatie. Juist omdat er geen 'uniforme' theorieën over Reparations bestaan die passen bij de specifieke misdaden in het kader van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij.

1.4 Conclusie

Concluderende uit de verschillende omschrijvingen en inzichten kunnen we rustig stellen dat het bij Reparatory Justice dus gaat om een proces van transformatie in het denken dat begint bij het erkennen dat de trans-Atlantische handel in Afrikanen misdaden tegen de menselijkheid zijn geweest en dat deze formeel moeten worden vastgelegd.

Burgers moeten kennis worden bijgebracht dat die misdaden nog niet zijn verjaard vanwege de effecten. Ze moeten onderricht worden over de relatie tussen het verleden en het hedendaagse racisme. Dit met voorbeelden omkleed. Ook vanwege het besef over de verantwoordelijkheid van de huidige generatie van de Nazaten van de daders ten opzichte van de Nazaten van de tot slaaf gemaakten.

Overheidscampagnes, respectievelijk voorlichting kunnen hierbij een rol vervullen zodat de door minister President Rutte gevreesde polarisatie uitblijft.

Ondermeer het hedendaagse racisme dat haar basis vindt in wetenschappelijke benaderingen uit het verleden ten aanzien van Afrika en de Afrikaanse menselijkheid.

In het transformatieproces van het denken over slavenhandel en slavernij volgt het aanbieden van excuses. Dus niet het uitspreken van excuses maar het aanbieden ervan nadat het proces van erkenning diepgaand aan de orde is geweest.

Het aanbieden van excuses betekent ook dat het duidelijk moet zijn aan wie de excuses worden aangeboden of zijn geadresseerd aangezien de excuses door de geadresseerde 'Partij' moeten worden geaccepteerd. Daarbij spelen de tekst van de excuses, de rituelen rondom de excuses en de plaats waar de excuses worden aangeboden een belangrijke rol. In het geval van de overzeese Nederlandse gebiedsdelen en Republiek Suriname is het

relevant dat de excuses op die grondgebieden worden aangeboden.

Een Herstelprogramma is onlosmakelijk verbonden aan de erkenning en excuses. Gesteld kan worden dat excuses zonder een gedegen programma voor herstel van de materiële en immateriële 'schade' van eeuwenlange slavenhandel en slavernij, die nog steeds doorwerkt, niet acceptabel geacht moet worden. Het is evident dat het Herstelprogramma in samenspraak tussen de excuusaanbieder en de excuusaanvaarder wordt overeengekomen.

1.5 De vormen

Bekend zijn onder meer: Mentale reparaties, Psychologische reparaties, Culturele reparaties, Educatieve reparaties, Organisatorische reparaties, Institutionele reparaties, Sociale reparaties, Economische reparaties, Politieke reparaties, Zelf reparaties.

Nazaten van de tot slaaf gemaakten hebben zich in 2016 tijdens een RootsSynergy Familie bijeenkomst onder begeleiding van internationale deskundigen gebogen over onderwerpen die in het kader van Reparatory Justice voor hen van belang zijn.

De zijn op het gebied van:

a. Ethische Herstelbetalingen: het promoten van de morele basis van Herstelbetalingen als een nationale verantwoordelijkheid. Dit houdt onder andere in: 1) het erkennen door Nederland en het vastleggen van die erkenning van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij als een misdaad tegen de menselijkheid in de Grondwet conform is vastgelegd in de DDPA (2001) die ook door de Nederlandse regering is aangenomen. 2) het verklaren van de eerste (1) juli als nationale dag voor de herdenking van en eerbetoon aan de slachtoffers van de Nederlandse (trans-) Atlantische slavenhandel, slavernij & kolonialisme en de afschaffing van de Nederlandse slavernij in de voormalige koloniën;

b. Historische Herstelbetalingen: de onderhavige misdaden tegen de menselijkheid door Nederland zijn voor een groot deel nog niet gedocumenteerd. Het volledige beeld van slavernij en de trans-Atlantische slavenhandel moet objectief (vanuit een meervoudig perspectief) worden gedocumenteerd. De recente onderzoeken over het Nederlandse slavernijverleden hebben aangetoond dat deze nog niet volledig zijn. De Nederlandse Bank gaat daar het verst in door te erkennen dat nog veel meer thema's zijn die

onderzocht moeten worden.

De gepleegde misdaden moeten evenals ten aanzien van andere Nederlandse Vaderlandse geschiedenissen een volwaardige plaats krijgen in de Nationale Nederlandse geschiedenis. De Nederlandse regering heeft een belangrijke taak om academische interdisciplinair onderzoek te stimuleren en daarin fors te investeren. Niet alleen in Nederland maar vooral ook in de landen waar het verwerpelijke slavernijsysteem heeft plaatsgehad. Hieronder begrepen maatregelen die betrekking hebben op het stimuleren van openbaarmaking van alle bronnen van informatie: nationale archieven, bibliotheken, archieven en registers van alle bij de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij betrokkenen (regeringen, overheden, families: deze omvat ook de Koninklijke families, bedrijven/ondernemingen, verzekeringsmaatschappijen, universiteiten¹⁶, banken en kerken);

c. Educatieve Herstelbetalingen: het bevorderen dat onderwijscurricula als onderdeel van mensenrechteneducatie zijn afgestemd op uit academisch interdisciplinair onderzoek verkregen resultaten (feiten en cijfers) met inbegrip van de effecten van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij;

d. Sociale, Economische en Culturele Herstelbetalingen houden in:
Politieke erkenning en concrete programma's voor 'schadeloosstelling' van de sociale en economische ongelijkheid en politieke marginalisering.
In dit verband de vele vormen van racisme en discriminatie, zoals structurele institutioneel racisme en institutionele discriminatie erkennen evenals de psychologische handicaps, waar Afrikanen en de Nazaten van de tot slaaf gemaakten als gevolg van de impact en erfenissen van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij last van hebben.
Stimuleren van programma's die gericht zijn op voorspoedontwikkeling respectievelijk het bestrijden van de armoede die het verwerpelijke trans-Atlantische slavernij systeem vanwege de invloed van de uitsluitingsmechanismen tot gevolg heeft gehad.

¹⁶ De indirecte rol van universiteiten Leiden en Amsterdam bijvoorbeeld is relevant omdat zij verantwoordelijk zijn geweest voor de het opleiden van chirurgijnen, zo luidt het verhaal, die werden ingezet als keuringsartsen bij de 'veiling' als beesten van de tot slaaf gemaakten.

Tenslotte

Vijftien Caribische (ei)landen verenigd in CARICOM, eisten in 2013 Financiële Compensatie van Nederland, Engeland en Frankrijk. Met de financiële wordt beoogd de sociaal economische achterstellingen en ongeletterdheid aan te pakken en de gezondheidszorg, onderwijs en culturele instituties op een hoger plan brengen. In het Tienpuntenplan staat ook een Repatrieringsprogramma om juridische en financiële steun te kunnen verlenen om emigratie naar Afrikaanse landen mogelijk te maken.

Hoofdstuk 2: Excuses in het Kader van Reparatory Justice nader beschouwd

Introductie 19

- A. De Spijtbetuigingen nader beschouwd 19
- B. De Excuses nader beschouwd 21
- C. De Voornemens nader beschouwd 25

Introductie

Op 1 juli 2020 tijdens het Tweede Kamerdebat over excuses meldde minister President Rutte (in het vervolg Premier), kort samengevat: "...geen excuses voor het slavernijverleden, wel herdenkingsjaar in 2023...". Volgens de Premier zou excuses polarisatie in de samenleving in de hand werken. Dat deze veronderstelling van de Premier op een misvatting heeft berust blijkt uit de toegenomen uitgesproken excuses sinds 2021 door verschillende Nederlandse stadsbesturen die vooralsnog niet tot conflicten in de samenleving hebben geleid.

Jaren daarvoor zijn er door verschillende instellingen maar ook door het Nederlandse Kabinet woorden van spijtbetuiging uitgesproken zonder dat deze de verwachte polarisatie in de hand hebben gewerkt. Maar dat wil nog niets zeggen, omdat de uitgebleven verwachte polarisatie wellicht te maken zou kunnen hebben met de essentie respectievelijk de inhoud van de uitgesproken excuses. Ook al is uit onderzoek¹⁷ gebleken dat tweederde van de autochtone Nederlanders excuses voor slavernij geen goed idee vindt, terwijl Nederlanders met een migratieachtergrond daar in ruime meerderheid wel voor voelen.

Een kijkje in de (recente) ontwikkelingen op het gebied van A) spijtbetuigingen, B) excuses en C) voornemens tot het aanbieden van excuses afgezet tegen de criteria waaraan succesvol excuses aan dienen te voldoen, leert ons onder meer het volgende:

A. Spijtbetuigingen nader beschouwd

A.1 RHEM van Boxtel (2001)

(voormalig) minister Van Boxtel (Grote Steden en Integratiebeleid) heeft tijdens de Derde VN Wereld Anti Racisme Conferentie in 2001 in Durban, Zuid Afrika, in zijn hoedanigheid van Regeringsleider van de Nederlandse delegatie de volgende tekst uitgesproken (vrij vertaald): " Deze Wereld Conferentie in Durban is naar onze mening een noodzakelijk moment om aan alle mensen te verklaren dat racisme en discriminatie moeten worden uitgebannen. Maar we kunnen alleen geloofwaardig zijn als we de grote onrechtvaardigheid van het verleden erkennen. We drukken diepe wroeging uit over

¹⁷ Bron: Dagblad Trouw 12 februari 2021

de slavernij en slavenhandel die plaatsvond. Maar een uiting van spijt is niet voldoende en kan niet worden gebruikt als excuus om in het heden actie te ondernemen. Het is belangrijk om maatregelen te treffen die gevolgen hebben voor de nakomelingen van de voormalige slaven en de volgende generaties...". Vol trots noemde hij daarbij het Nationaal Slavernijmonument dat in nauwe samenwerking met de nazaten van de tot slaaf gemaakten wordt gerealiseerd als zijnde één van de maatregelen op het gebied van Reparatory Justice.

Conclusie

Omdat het hier geen excuses betreft kan er geen uitspraak met referenties aan de criteria waar succesvol excuses aan dient te voldoen worden gedaan.

Opvallend is dat Van Boxtel op geen enkele wijze een direct verband heeft gelegd met specifiek door Nederland gepleegde en aangestuurde misdaden tegen Afrika en de Afrikaanse menselijkheid. Feiten en cijfers ontbraken en de essentie was racismebestrijding waarover na 21 jaar nog geen oplossing is gevonden.

A.2 Vice minister President Asscher (2013)

In 2013 betuigde (voormalig) vice Premier Asscher spijt over de Nederlandse slavernij. Door hem werd niet verwezen naar de door Nederland gepleegde misdaden die gepaard gingen met de trans-Atlantische slavenhandel, slavernij en kolonialisme. De essentie van de (Afrikaanse) menselijkheid en de misdaden tegen die menselijkheid kwamen ook niet aan bod. "... Ik kijk terug op deze schandvlek in onze geschiedenis", zei Asscher tijdens de herdenking van het Nederlandse slavernijverleden bij het Nationaal slavernij monument in het Oosterpark te Amsterdam op 1 juli 2013. "Ik kijk terug en betuig diepe spijt en berouw over hoe Nederland is omgegaan met de menselijke waardigheid".

Conclusie:

Omdat het hier geen excuses betreft kan er geen uitspraak met referenties aan de criteria waar succesvol excuses aan dient te voldoen worden gedaan.

Opvallend tijdens zijn spijt- en berouwbetuiging was het gebruik van de 'ik' vorm.

Op 26 oktober 2016 tijdens de lancering van het Internationaal VN Decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst memoreerde dezelfde vice Premier Asscher het volgende

in zijn statement: "...slavernij is een 'schandelijke smet' op de Nederlandse geschiedenis... Het is essentieel dat we erkennen wat er is gebeurd en welke sporen dat tot de dag van vandaag heeft achtergelaten...Erken dat er racisme was en is...Eén van de prioriteiten waarmee Nederland dit Decennium ingaat".

Conclusie

In deze toespraak kwam vice Premier Asscher dichterbij de realiteit en de feiten. Verder kondigde hij een aantal maatregelen aan die betrekking hadden op financiering aan het NiNsee enerzijds en anderzijds de beschikbaarstelling van een fonds ten behoeve van projecten in het kader van het Internationaal VN Decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst waarop *alle* burgergroepen konden inschrijven.

In zijn Kamerbrief over de uitvoering van het Internationaal VN Decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst noemde hij de bestrijding van Afrofobie als één van de speerpunten van het VN Decennium beleid.

Na zes jaar 'struggle' zijn voorstellen vanuit het LPS en recentelijk in samenwerking met Anti Discriminatie Voorzieningen nog steeds niet gehonoreerd.

B. De excuses nader beschouwd

B.1 Nederlandse Raad van Kerken (2013)

"De Nederlandse kerken stonden ambivalent tegenover slavernij. Nederlands abolitionisme was soms religieus geïnspireerd, maar bleef een individuele, ongeorganiseerde en uitzonderlijke aangelegenheid. Van een kerkelijke beweging tegen slavenhandel of slavernij met enige invloed in de koloniën is het in Nederland nooit gekomen". Deze referenties stammen uit het jaar 2013 uit de gezamenlijke verklaring van de Nederlandse Raad van Kerken in verband met de betrokkenheid op het gebied van de trans-Atlantische slavernijverleden.

In de verklaring werd onder meer het volgende gesteld: [...] Als kerken weten we ons deel van dit schuldig verleden en moeten we vaststellen dat theologie in bepaalde omstandigheden misbruikt is om de slavernij te rechtvaardigen.... We realiseren ons dat we te laat spreken, te weinig op het goede moment de goede inzichten hebben gehad en ons hebben laten leiden door misplaatst winstbejag en machtsmisbruik. Het is een vorm van onrecht, die doorwerkt tot in de huidige generatie toe, waar een deel van onze

samenleving is gebouwd op misbruik van anderen en waar discriminatie onvoldoende wordt uitgebannen.

Conclusie

De uitgesproken 'excuses' voldoen in zoverre aan de criteria van succesvol excuses voor wat betreft:

1. De feiten en de rol van de kerken, ook al werd er vanuit gegaan dat nader onderzoek door de individuele kerkgenootschappen nog relevant is;
2. De erkenning dat er misstanden tegen de tot slaaf gemaakten hebben plaatsgevonden door onder meer de houding van de kerken en het gebruik van de bijbel om het verwerpelijke systeem te rechtvaardigen;
3. De Doelgroep waar de excuses op waren gericht was duidelijk te weten: nazaten van de tot slaaf gemaakten die leven in verschillende landen, onder meer in Suriname, Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Caribisch Nederland en Nederland.

Kritische kanttekening:

door de inhoud van de excuses-verklaring werd de indruk gewekt dat het niet bij excuses zou blijven maar dat er een Herstelprogramma in de maak was. De hierover aan de Raad gezonden brief¹⁸ over gevolgtrekkingen van de excuses door de Raad is na 9 jaar nog niet beantwoord.

B.2 Burgemeester Halsema, Amsterdam (2021/2022)

Op 1 juli 2021, ter gelegenheid van de herdenking van de afschaffing van de slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden op 1 juli 1863 bood burgemeester Halsema namens het Amsterdamse college van burgemeester en wethouders excuses aan voor het slavernijverleden van Amsterdam. Zij deed dat in het bijzijn van een grote gezelschap van afgevaardigden. Ondermeer: Nazaten van de tot slaaf gemaakte slachtoffers van het Nederlandse slavernijverleden, belangenorganisaties, politieke ambtsdragers, diplomaten en ambtenaren, de pers en overig publiek. Halsema merkte op dat de stad Amsterdam mede-eigenaar van de kolonie Suriname was door grote stukken grond op te kopen voor plantages en dat een groot deel van de Amsterdamse bevolking direct of indirect profiteerde van de slavenarbeid die daar werd verricht. Het stadsbestuur acht zich

¹⁸Lees hier: <https://app.box.com/s/fovmrjnomra0i06cqzpygaj0znbfcl0>. Put ook uit het schrijven van de Nationale Reparatie Commissie Suriname aan het Bestuur van de Evangelische Broedergemeente Suriname in deze <https://app.box.com/s/u7w6o5qkmg20bic3mtx96j44fg3hq64v> link.

medeverantwoordelijk voor aldaar gepleegde wandaden en stelt zichzelf ten doel om het onrecht van het slavernijverleden voor zover dit doorwerkt in de huidige samenleving te herstellen.

Conclusie

De uitgesproken excuses voldoen in zoverre aan de criteria voor succesvol excuses voor wat betreft:

1. De feiten die door de burgemeester zijn genoemd over de rol van de Stad Amsterdam in het verwerpelijk slavernijsysteem;
2. De erkenning dat er misstanden hebben plaatsgevonden;

Op wie de excuses waren gericht is niet aan de orde geweest.

Opvallend is dat de *samenleving* waar in de toespraak naar werd verwezen niet was geoperationaliseerd. Met 'voorzover het doorwerkt' kan worden geïnterpreteerd als het ontbreken van een Herstelprogramma als gevolg van die excuses. Dit omdat het algemeen bekend is dat in alle samenlevingen waar de stad Amsterdam bij het verwerpelijk slavernijsysteem betrokken is geweest te maken hebben met de effecten van het Nederlandse slavernijverleden. Het verleden werkt dus nog steeds door.

Tijdens haar recentelijk werkbezoek in Juni jl. aan Republiek Suriname bood burgemeester Halsema via een Surinaamse radiostation excuses aan voor het slavernijverleden van het stadsbestuur Amsterdam. De excuses waren wederom niet geadresseerd aan een bepaalde Groep en voldeden evenmin aan de criteria waaraan het uitspreken van excuses dient te voldoen. De keuze van de plaats waar de excuses zijn aangeboden valt overigens te betwisten.

B.3 Burgemeester Aboutaleb, Rotterdam (2021)

Op 10 december 2021 (internationale Dag van de Rechten van de Mens), bood burgemeester Aboutaleb namens het Rotterdamse college van burgemeester en wethouders excuses aan voor de deelname van achtereenvolgende Rotterdamse bestuurscolleges aan het systeem van kolonialisme en slavernij vanaf 1600. Gerefereerd werd aan het onderzoek van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde. Daarbij was komen vast te staan dat er in de 17e en 18e eeuw nauwe banden waren tussen de Rotterdamse stadsbestuurders en de Oost- en West-Indische handelscompagnieën, die de groei van Rotterdam als wereldhaven mede hebben bepaald.

Conclusie

De uitgesproken excuses voldoen in zoverre aan de criteria voor succesvol excuses voor wat betreft:

1. De feiten die door de burgemeester zijn genoemd over de rol van de Stad Rotterdam in het verwerpelijk slavernijsysteem;
2. De erkenning dat er misstanden hebben plaatsgevonden.

Op wie de excuses waren gericht is niet aan de orde geweest.

Uit de discussie die volgde op het aanbieden van excuses door burgemeester Aboutaleb blijkt dat een aantal fracties in de Rotterdamse Raad maar ook relevante Rotterdamse Burgergroepen niet zijn betrokken (geweest) bij het door Aboutaleb aangekondigde Herstelprogramma, zijnde een stadsplan vol 'educatie, dialogen en culturele initiatieven'.

B.4 Burgemeester Dijkma (Dijkma), Utrecht (2022)

Op 23 februari 2022 bood de gemeente Utrecht excuses voor zijn aandeel in het *koloniale* verleden. Deze, in reactie op de uitkomsten van eigen onderzoek. Dijkma noemde het slavernijverleden 'een misdaad tegen de menselijkheid'. In de Janskerk werd hiervoor een plengoffer uitgebracht.

Het Utrechtse Herstelprogramma bestaat uit een tegemoetkoming aan de Nazaten van de tot slaaf gemaakten als zij hun slavernij gerelateerde achternaam willen wijzigen en een subsidieregeling om de bewustwording over het slavernijverleden bij de Utrechtse samenleving te bevorderen.

Opvallend is dat de uitgesproken excuses door burgemeester Dijkma niet aan een bepaalde entiteit was geadresseerd. Net als bij de gemeente Rotterdam en Amsterdam bestaat de indruk dat de 'lege-huls-excuses' deze steden niets mag kosten.

B.5 ABNAMRO BANK

Volgens Topman Swaak¹⁹ van de bank kan het huidige ABN Amro de verwerpelijke periode uit haar geschiedenis niet ongedaan maken. "...We beseffen dat dit onrecht uit het verleden ook na de officiële afschaffing van de slavernij heeft voortgeduurd. ABN Amro biedt haar excuses aan voor het handelen en de pijn die deze voorgangers in het verleden hebben veroorzaakt". Een financiële compensatie biedt de bank niet, maar het concern wil

¹⁹ Volgens <https://www.trouw.nl/binnenland/abn-amro-gaat-met-excuses-voor-slavernijverleden-verder-dan-andere-nederlandse-banken~b9e13bd9/>

wel meer actie ondernemen om sociale ongelijkheid tegen te gaan. Uit gesprekken met organisaties als het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden zou volgens ABN Amro zijn gebleken dat van Nazaten van slaaf gemaakt daar meer in zien dan een som geld, ook omdat het onduidelijk is wie dan zou moeten worden betaald, lezen we verder in de publicatie.

Conclusie

Het staat buitenkijf dat de excuses van Topman Swaak ook kan worden ondergebracht in de categorie: 'lege-huls-excuses'.

De uitspraak van Topman Swaak maakt duidelijk dat excuses zijn *uitgesproken* zonder dat er een, door middel van participatief overleg, ontwikkeld effectief en duurzaam Herstelprogramma ten grondslag heeft gelegen. De materiele en immateriële schade zijn niet in kaart gebracht wordt vermoedt, inclusief de hoogte van de revenuen ten gevolge van onbetaalde (dwang)arbeid waar de Afrikaanse slachtoffers van de tot slaaf gemaakt nog recht op zouden hebben.

De *hoogte van het som geld* waarop Swaak doelt, op basis waarvan acties zullen worden ondernomen om sociale ongelijkheid tegen te gaan, is immers niet inzichtelijk gemaakt. Evenmin wat moet worden verstaan onder 'sociale ongelijkheid' en op welke doelgroepen en samenlevingen gedoeld wordt. Want dat is het eerste wat het NiNsee in een gesprek met de Bank zou moeten hebben gevraagd. Een publicatie over het gesprek tussen de Bank en het NiNsee hebben we immers niet kunnen achterhalen.

Zie hier ook het knelpunt van een ongecoördineerde, ongestructureerde samenhangende integrale aanpak op het gebied van een Reparatory Justice Herstelprogramma. Want dat zou precies de taak moeten zijn van een **Nationale Reparatie Commissie Nederland** met bevoegdheden om de vereffening van het Nederlands slavernijdossier te coördineren.

C. Op het gebied van voornemens

C.1 De positie van de Nederlandse Staat

Wat eraan voorafging

In dit verband is het belangrijk om ook stil te staan bij de voornemens van de Nederlandse

Staat en wat eraan vooraf ging.

In het recente verleden is de Nederlandse Staat regelmatig, al dan niet via moties (SP, DENK, D66, Partij voor de Dieren, Eerste Kamer) aangespoord om excuses in het kader van het Nederlandse slavernijverleden aan te bieden. Tot die handeling is het *nog niet* gekomen.

Bekend zijn ook de activiteiten van de Afrikaanse Vrouwenbeweging Sophiedela die al in '80 van de vorige eeuw deskundigheid bevorderende campagnes had opgezet met als doel tot meer bewustwording over het Nederlandse slavernijverleden bij Nederlandse Nationale politieke ambtsdragers en bestuurders aan te sturen. Toen speelde ook de kwestie excuses.

In 1998 slaagde Sophiedela in haar doelen wat uiteindelijk heeft geleid tot de oprichting van het LPS. Hoewel excuses in het kader van Reparatory Justice een speerpunt was van het LPS werd door overheidsfunctionarissen geadviseerd om niet hierover te praten tijdens de onderhandelingen over het Nationaal Slavernijmonument. De eerste toespraak van het LPS in de Grote Kerk te Den Haag (2000) in samenwerking met het Nederlandse Kabinet werd dan ook sterk gecensureerd. De alinea's die gingen over Excuses moesten worden verwijderd, want dat zou het Nederlandse Kabinet kunnen weerhouden om verder met het LPS in zee te gaan, was het argument van overheidszijde. De toespraak moest in de context blijven van het thema: "verbonden door vrijheid".²⁰ En dan paste het niet volgens de verantwoordelijke ambtenaren dat het LPS het Nederlandse Kabinet opriep om excuses aan te bieden. In dit verband is het ook goed om te verwijzen naar de toespraak²¹ van Dr. Henry Dors op 1 juli 2000. Een autoriteit, (adviseur van het LPS) die grote moeite had met de opgelegde censuur aan het LPS om niet te mogen spreken over excuses als onderdeel van de vereffening van het Nederlandse slavernijdossier.

Op 24 juni 2002 werd in de voormiddag, vooruitlopend op de feestelijke uitreiking van de beschikking voor de oprichting van het NiNsee later die middag, door voormalig Staatssecretaris van der Ploeg, LPS-voorzitter ontboden voor gesprek. Tijdens dat gesprek, dat zich in gemoedelijke sfeer voltrok, verzocht de Staatssecretaris om akkoord te gaan met de subsidie-beschikking over de oprichting van het NiNsee die later die middag

²⁰ Kernachtig verwoord in de toespraak van Van Boxtel <https://app.box.com/s/htzos15nyr5dtqnl7vbxaydlmcv92juj>

²¹ <https://app.box.com/s/m1sbusnywel4kildtnc07s2rw0skh19t>

feestelijk zou worden uitgereikt. Het dringend verzoek van de Staatssecretaris volgde op de 'structurele' weigering van het LPS om akkoord te gaan met een financieringsbesluit op grond van de gebruikelijke subsidie spelregels voor overheidsfinanciering. Het LPS huldigde de visie dat het NiNsee opgevat moest worden als te zijn een instrument als onderdeel van het Nederlandse Reparatieprogramma en dat die visie van het LPS zich niet verhoudt tot subsidiemaatregelen. De Staatssecretaris was bezorgd over wat ons na de opkomende parlementaire verkiezingen te wachten stond. Hij vermoede dat een volgend Kabinet een struikelblok zou kunnen vormen voor financiering van het NiNsee.

Het Tweede Kamerdebat op 1 juli 2020

Relevant in dit verband is het debat over het onderwerp excuses op 1 juli 2020 in de Tweede Kamer der Staten Generaal. Tijdens dat debat gaf minister President Rutte (in het vervolg Premier) aan dat: excuses aanbieden voor het Nederlandse slavernijverleden het risico in zich draagt dat de samenleving (lees Nederlandse samenleving) nog verder polariseert. Een opvatting die tot veel onbegrip heeft geleid bij een aantal belangengroeperingen uit de Nederlandse samenleving. Een belangrijk verwijt in de richting van de Premier was dat hij de internationale dimensie van het aanbieden van excuses door Nederland uit het oog was verloren. Het aanbieden van excuses is immers een aangelegenheid die alle Nazaten van de tot slaaf gemaakten, woonachtig in de landen die slachtoffer zijn geweest van de Nederlandse misdaden tegen de menselijkheid aangaat: van Afrika (het continent) tot Republiek Suriname en Caribisch Nederland om een paar te noemen. De Nederlandse samenleving dus overstijgend. Volgens de uitleg van de Premier²², was het voor het Kabinet een worsteling om tot het standpunt te komen dat er "geen excuses" zullen worden aangeboden. Een uitleg die als ongeloofwaardig werd opgevat omdat coalitiepartners D66, Christen Unie en het CDA via de Tweede Kamerfracties al hun solidariteit hadden betuigd ten aanzien van het aanbieden van excuses. De Christen Unie en het CDA hadden bovendien in 2013 al hun solidariteit doen blijken in het kader van excuses door de Nederlandse Raad van Kerken.

Het beleid van de Nederlandse Staat is er thans op gericht om in 2023 groots uit te pakken in verband met 160 jaar (lees 150 i.v.m. het Staatstoezicht) afschaffing van de Nederlandse slavernij. Het proces is in gang gezet na de indiening van de breed gedragen motie van Eerste Kamerlid, Professor Mr. P. Nicolai van de Partij voor de Dieren, in het kader van het

²² tijdens dat Tweede Kamer debat op 1 juli 2020

Nederlands slavernijverleden. In de motie wordt onder andere gepleit voor de erkenning bij wet van het Nederlandse slavernijverleden in navolging van Frankrijk (Taubira's law). Van regeringszijde werd verzocht om de motie nog niet in stemming te brengen maar aan te houden in afwachting van een uit te brengen Advies door de door minister van Binnenlandse Zaken toen nog te installeren Adviescommissie. Het doel van de Commissie was om een basis door middel van Dialoog, opinies te achterhalen over dat wat Eerste Kamerlid Nicolai beoogde met zijn motie en het aanbieden van excuses. Inmiddels is het advies op 1 juli 2021 uitgebracht en al aanleiding geweest voor een Kamerdebat en Overleg over verschillende te ondernemen acties die gericht zijn op de uitvoering in 2023.

C.2 Stadsbestuur Den Haag

Ten aanzien van de Stad Den Haag is het voor velen niet duidelijk wat de Stad beoogt met het huidig onderzoek in het kader van het Haags Koloniaal onderzoek. Blijkens de ontwikkelingen en kritieken uit het Haagse Stadsveld wordt er van alles en nog op het gebied van het Haags Slavernij- en Koloniaal verleden betrokken waardoor de specifieke verwerpelikheden op het gebied van de trans-Atlantische slavenhandel, slavernij en kolonialisme voorzover het betreft Afrika en de Afrikanen ondersneeuwt raakt. Delen van de Haagse Nazaten van de tot slaaf gemaakten interpreteren de gang van zaken als ondermijning van de waarheid en disrespectvol naar de kant van de Afrikaanse nazaten van de tot slaaf gemaakten.

De betrokken Nazaten van de tot slaaf gemaakten in Den Haag verwijzen naar de totstandkoming van 'wettelijke maatregelen en voorzieningen' die de verwerpelijke trans-Atlantische slavenhandel en slavernij hebben mogelijk gemaakt.

Dat de handel in Afrikanen onafscheidelijk behoorde tot bloei en voorspoed van de koloniën (lees ten behoeve van Nederland) blijkt uit het volgende citaat: uit de NEDERLANDSE STATEN-GENERAAL OVER SLAVENHANDEL: Resolutie 12/11/1789 van de Nederlandse Staten-Generaal

'den Negerhandel behoord aangemerkt te worden als onaffscheidelyk van den bloey en voorspoed dier Colonien, en van de geheele Commercie, welke uit de Colonien haar leven ontfangt, behalven dat de Negerhandel op zig zelve moet gehouden worden voor een der voordeeligste Takken van de Commercie, in zo verre die zyn invloed verspreyd over eene meenigte van Fabryken en Manufactuuren, welker debiet daardoor vermeerderd.'

De ingeslagen weg in de Stad Den Haag is dus op z'n minst bedenkelijk.

C.3De Nederlandse Bank

Naar aanleiding van het 'Onderzoek Dienstbaar aan de Keten', heeft DNB het voornemen om een passend, proportioneel en betekenisvol Gebaar te maken.

Een conclusie kan nog niet worden getrokken over succesvol excuses. Dit, omdat de excuses nog niet zijn aangeboden.

Gelet op de acties tot nu toe van de DNB bestaat de indruk dat de DNB het proces volgt dat moet leiden tot succesvol excuses en Herstelprogramma.

Er is een Klankbord Groep opgericht die het participatieve karakter op het gebied van de ontwikkeling van het Herstelprogramma moet bewaken.

Ononderscheidingen van de auteur

AWARDS

Dr. Biekman is owner of several awards for her longstanding track records on issues of concern regarding women and youth and multicultural society, African heritage and integration policies:

In 2000 she has been crowned as a 'Knight (Ridder) in the Order of Orange Nassau' by the Dutch Queen for her longstanding track record on activities regarding the Multicultural society;

Has been crowned as Officer in the 'Honoring Order of the Palm' by the President & Ministry Board of the Republic Suriname for her longstanding track record on divers issues of concern and for her role on international fora regarding positive sustainable developments of Republic Suriname;

She has been crowned as 'heroine of the century in 2000' by the oldest women movement (Vrouwen Belangen) in the Netherlands;

She has been crowned as 'African Surinamese Women of the Century in 2000' by a coalition of African Surinamese NGO's in the Netherlands;

In 2002 She received The Raden A. Kartini Emancipation Award, honored by the governmental authorities of the City of The Hague for her longstanding track record on issues of concern regarding women. (Raden A. Kartini was an Indonesian Freedom fighter on (Gender) issues Concerning Indonesian Women);

In 2002 she was recognized by KRO (a Dutch national TV station) as one of the 365 heroes of the Global World;

December 2008 related to the 60th year anniversary of the UN human Rights Declaration, she received the Premios Emilio D. Castellar Award in Spain;

May, 2011she received the Gouden Zebra (Golden Zebra) 2011, Lifetime Achievement Award for her longstanding track record on Anti-Racism activities;

August 2014 she received in Washington DC the African Union African Diaspora Bridge Builders Award from the African Union African Diaspora Forum. She became a member of the prestigious Board Council of the African Union African Diaspora Leaders Forum;

December 2014 she was selected by the President of the UN General Assembly as the global civil society speaker during the UN launching of Decade for People of African Decade. In his invitation letter the President profiled Mrs. Biekman as follows: 'In view of your dedication to restorative justice for women, children and people of African descent, as well your work on the Durban World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance and its preparatory and review processes.'

<https://app.box.com/s/4sgg9vpjvd95capjmribd36gxc4m6boy>

In September 2021 Biekman was nominated again by the President of the UN General Assembly to deliver the Keynote Address as Civil Society Speaker during the Plenary of the UNGA High Level Meeting of the 20 anniversary of the Durban Declaration and Program of Action Session on September, 22, 2021 with the Theme: "Reparations, racial justice and equality for people of African descent"

Read more here: <https://storage.googleapis.com/production-ipage-v1-0-5/315/1027315/gN9mKOuH/422688459d164cb8af824f4cc3cae632?fileName=PRESS%20RELEASE%20-%20President%20of%20UN%20General%20Assembly%20Names%20Dr.%20Barry%20Biekman%20as%20Key%20Note%20Speaker-fin.pdf>

January 2015 received the Phenomenal Women Life Time Achievement Award in Republic Suriname for the longstanding track record on issues regarding women and youth initiated and organized by the Women's Organization ZAMI (Black & Migrant) the Netherlands;

She is Recipient of the prestigious international certificate 'Most Influential Contemporary African Diaspora Leaders' delivered to only 30 top African Diaspora Leaders across the globe, and featured in a book bearing the same title (April 2016

<https://www.prweb.com/releases/most-influential-/african-diaspora-leaders/prweb13440584.htm>) ;

October 2016 she received the International UN-Decade for People of African Descent

Life Time Award by the vice-minister President of the Netherlands, Lodewijk Asscher. In his statement Dr. Biekman was recognized as one of the important initiators behind the adoption of this UN Decade;

2017 nominated for the Nobel Prize for Peace;

2017 Dr. Biekman received the Africa Spirit Award in Geneva for her work in the humanities

September 2018 Dr. Biekman crowned as Commander in the 'Honoring Order of the Yellow Star ' by the President of the Republic Suriname for her longstanding track record on divers issues of Suriname and the diaspora concern and her continuing dedication for realization of sustainable developments Goals.

March 2020 in New York, during the Global African Women's Day Dr. Biekman was recognized as the Global African Women of Distinction for her longstanding track records in the field of Human Rights in general, rights of women and girls and in particular of African origin. The Day (very year on March 16), marks a historic day for women of African descent to honor and respect their rich diversity, languages, and cultures. Global African Women's Day, according to its organizers will be "A day to celebrate a shared vision of unity, despite historical separations."

June 2021 Dr. Biekman received the African Views Certificate of Excellence during the launch of African Views Ghana by the Council of the African Royal King Institute.

May 2022 during the Pan African RootsSynergy Roundtable on the Tenth year anniversary of the African Diaspora 6th Region Declaration, Dr. Biekman received the Global African SHEROES Union QUEEN MOTHER SHEROES AWARD in recognition of her lifetime contribution to the advancement of Pan African Solidarity.